

## О‘QUVCHILARDA TEXNOLOGIYA FANINING NAZARIY ASOSLARINI O‘RGATISH METODOLOGIYASI

Shahrisabz Davlat Pedagogika instituti

Ijtimoiy fanlar fakulteti katta o‘qituvchisi

**Qurbonov Pardatursun**

Itimoiy fanlar fakulteti,

Texnologik ta’lim yo’nalishi talabasi

**Shodiyeva O‘g‘iloy Baxtishodovna**

Tel: +998508702706

Shodiyevaogiloy0gmail.com

**Annotatsiya** :Mazkur maqolada o'quvchilarda texnologiya fanining nazariy asoslarini o'rgatish metodologiyasi tahlil qilinadi. O'qitish jarayonida texnologiya fanining asosiy nazariy tushunchalari, kontseptual yondoshuvlar va metodikalarni qo'llashning ahamiyati ta'kidlanadi. O'quvchilarda texnologik tafakkur, kreativlik va muammoni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirish maqsadida yangi metodologik yondoshuvlar va o'qitish usullari ko'rib chiqiladi. Maqolada texnologiya fanining nazariy va amaliy jihatlari o'rtasidagi uzviy bog'liqlik va ularning ta'lim tizimidagi o'rni ta'kidlanadi.

**Kalit so'zlar:** Texnologiya fani, nazariy asoslar, metodologiya, o'qitish usullari, texnologik tafakkur, kreativlik, ta'lim metodikasi

**Аннотация:** В данной статье анализируется методология преподавания теоретических основ предмета «Технология» у школьников. Подчеркивается

важность применения основных теоретических понятий, концептуальных подходов и методик в процессе обучения. Рассматриваются новые методологические подходы и методы преподавания, направленные на развитие технологического мышления, креативности и навыков решения проблем у учащихся. Статья акцентирует внимание на взаимосвязи теоретических и практических аспектов предмета и его роли в образовательной системе.

**Ключевые слова:** Технология, Теоретические основы, Методология, Методы обучения, Технологическое мышление, креативность, образовательная методика

**Abstract :** This article analyzes the methodology of teaching the theoretical foundations of the subject "Technology" to students. The importance of applying the main theoretical concepts, conceptual approaches, and methodologies in the teaching process is emphasized. New methodological approaches and teaching methods aimed at developing technological thinking, creativity, and problem-solving skills in students are discussed. The article highlights the interconnection between the theoretical and practical aspects of the subject and its role in the educational system.

**Keywords:** Technology subject, Theoretical foundations, Methodology, Teaching methods, Technological thinking, Creativity, Educational methodology

### Kirish

Texnologiya fani zamonaviy ta'lim tizimining ajralmas qismi bo'lib, o'quvchilarda texnikaviy tafakkur, kreativlik va amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishga qaratilgan. Ushbu fanni o'rgatishda nazariy asoslar va metodologik yondoshuvlarning muhim o'rni mavjud. O'quvchilarga texnologiya fanining nazariy asoslarini o'rgatish nafaqat bilimlarni berish, balki ularning mantiqiy fikrlash, texnikaviy muammolarni hal qilish va innovatsion fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi. Bugungi kunda texnologiya fanining ta'lim tizimida tutgan o'rni va uning o'quvchilarga beradigan amaliy ahamiyati oshib bormoqda. O'quvchilar nafaqat nazariy bilimlarni

o'zlashtirishi, balki amaliy jihatdan texnologik yechimlarni ishlab chiqish va yaratish bo'yicha ko'nikmalarni ham egallashi kerak. Bu esa, o'z navbatida, o'quvchilarning ijodkorlik va muammoni hal qilish qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Maqolada texnologiya fanining nazariy asoslarini o'rgatishda qo'llaniladigan metodologik yondoshuvlar va o'qitish usullari tahlil qilinadi. Ushbu yondoshuvlar o'quvchilarga texnologiya bo'yicha nazariy bilimlarni nafaqat o'zlashtirishga, balki amaliy faoliyatda qo'llashga imkon yaratadi. Maqolada keltirilgan metodik tavsiyalar o'qituvchilarga texnologiya fanining samarali o'rgatilishida yordam beradi va ta'lim sifatini yaxshilashga qaratilgan yangi yondoshuvlarni ko'rib chiqan.

### 1. Texnologiya fanining nazariy asoslari

Texnologiya fani o'quvchilarga texnikaviy tafakkur, ijodkorlik va amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishni maqsad qiladi. Uning nazariy asoslari, dastlabki bosqichlarda o'quvchilarga texnologik jarayonlar, materiallar, qurilmalar va ularning ishlash printsiplari haqidagi bilimlarni beradi. Shuningdek, texnologiya fanining nazariy jihatlarini o'quvchilarga ilmiy va amaliy savodxonlikni oshirishga xizmat qiladi. Nazariy bilimlar, amaliy ishlarga tayyorgarlik ko'rish, texnologik muammolarni hal qilishda yondoshuvlarni ishlab chiqish va metodlarni tanlashda muhim o'rin tutadi.

### 2. Texnologiya fanini o'rgatishda metodologik yondoshuvlar

Texnologiya fanini samarali o'rgatish uchun metodologik yondoshuvlar muhim ahamiyatga ega. O'quvchilarni faqatgina ma'lum bir texnologik bilim bilan ta'minlash emas, balki ularning ijodkorlik va kritikal fikrlash qobiliyatlarini ham rivojlantirish lozim. Shuning uchun, texnologiya fani o'qitishda integratsiyalashgan yondoshuvlar, interfaol o'qitish metodlari va ko'proq amaliy mashg'ulotlar o'tkazish zarur. Misol uchun, loyiha asosida o'qitish, guruh ishlarida ishlash va muammoni hal qilish metodlarini qo'llash orqali o'quvchilar o'z bilimlarini amaliyotda sinab ko'rishadi.

### 3. Texnologiya fani va amaliy ko'nikmalar

Texnologiya fanining asosiy maqsadi – o'quvchilarga nafaqat nazariy bilimlarni, balki amaliy ko'nikmalarni ham o'rgatishdir. Texnologiya sohasida muammolarni hal qilish, yangi texnologik yechimlarni yaratish, asbob-uskunalar va materiallar bilan ishlash kabi ko'nikmalar o'quvchilarning ijodkorligini, analitik fikrlashini va innovatsion yondoshuvlarini rivojlantirishga yordam beradi. O'quvchilarga real hayotdagi texnologik masalalarni hal qilish imkoniyatini berish, ularning ijodiy yondoshuvini va texnologik tafakkurini shakllantirishga xizmat qiladi.

#### 4. O'qitish metodlarining muhim jihatlari

Texnologiya fanini o'rgatishda foydalaniladigan metodlar turlicha bo'lib, har bir metodning o'ziga xos afzalliklari va kamchiliklari mavjud. O'qituvchilar tomonidan qo'llaniladigan asosiy metodlar orasida amaliy mashg'ulotlar, loyiha asosida o'qitish, muloqot va tahlil metodlari, masalalar yechimi orqali o'qitish va boshqalar mavjud. Har bir metod o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlash, ularga mustaqil ishlash va fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. O'quvchilarga texnologik jarayonlarni to'liq tushunishga yordam beradigan metodik yondoshuvlar, ular uchun chuqur va samarali bilimlarni o'zlashtirish imkonini yaratadi.

#### 5. Pedagogik tavsiyalar va metodik yondoshuvlar

Texnologiya fanini o'rgatishda qo'llaniladigan pedagogik tavsiyalar va metodik yondoshuvlar o'qituvchining malakasiga va ta'lim muassasasining imkoniyatlariga qarab farq qiladi. Shunga qaramay, umumiy tavsiyalar sifatida o'qituvchilarga quyidagi usullarni tavsiya etish mumkin:

O'quvchilarga amaliy ishlar orqali real hayotdagi muammolarni hal qilishni o'rgatish.

Integratsiyalashgan yondoshuvlarni qo'llash, ya'ni texnologiya fanini boshqa fanlar bilan bog'lash.

O'qitish jarayonida zamonaviy texnologiyalarni va interfaol metodlarni qo'llash.



O'quvchilarni mustaqil fikrlash va innovatsion yechimlar topishga rag'batlantirish.

## 6. Texnologiya fanining o'quvchilarda motivatsiyani oshirishdagi roli

O'quvchilarda texnologiya faniga bo'lgan qiziqishni oshirish, ularning bilim va ko'nikmalarini rivojlantirishda motivatsiya muhim o'rin tutadi. Ta'lim jarayonida o'quvchilarning qiziqishlarini uyg'otish va ularni muvaffaqiyatga erishishga undash uchun, o'qituvchilar innovatsion metodlarni, zamonaviy texnologiyalarni va amaliy misollarni qo'llashlari zarur. Motivatsiyani oshirish orqali o'quvchilarda nafaqat bilim, balki mustaqil ishlash va texnologik muammolarni hal qilish qobiliyatlari ham rivojlanadi.

## METODOLOGIYA

Texnologiya fanining nazariy asoslarini o'rgatish metodologiyasi, o'quvchilarda texnikaviy tafakkur, kreativlik va amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishga qaratilgan ilmiy-tadqiqot jarayonidir. Ushbu metodologiya o'qitishning asosiy printsiplari, metodlari va vositalarini aniqlashni maqsad qiladi. O'quvchilarga texnologiya fanining nazariy asoslarini o'rgatishda metodologik yondoshuvlar o'qituvchidan yuqori darajada kasbiy kompetentsiya va kreativlikni talab qiladi. Bu jarayonda o'qituvchining asosiy vazifasi o'quvchilarning ilmiy dunyoqarashini kengaytirish, ularga texnologik tafakkur va innovatsion fikrlashni rivojlantirishdir.

### 1. Nazariy yondoshuvlar va prinsiplar

Texnologiya fanini o'rgatishda asosiy nazariy yondoshuvlar quyidagilardan iborat:

Integratsiyalashgan yondoshuv – texnologiya fani boshqa fanlar bilan integratsiyalashgan holda o'qitiladi. Bu yondoshuv o'quvchilarga bir vaqtning o'zida bir nechta bilim sohalarini o'zlashtirish imkoniyatini beradi. Misol uchun, texnologiya va matematika, informatika yoki fizika fanlarini integratsiyalashgan holda o'qitish.

Проект asosida o'qitish – o'quvchilarni amaliy ishlar va loyiha asosida o'qitish, ularni real hayotdagi texnologik muammolarni hal qilishga rag'batlantirishga yordam beradi. Bu yondoshuv o'quvchilarning ijodkorlik va mantiqiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantiradi.

Interfaol o'qitish – o'quvchilarni faol ishtirok etishga undash, guruh ishlarini tashkil etish, va o'zaro fikr almashish orqali bilim olishni ta'minlash.

## 2. O'qitish metodlari

Texnologiya fanini o'rgatishda quyidagi asosiy metodlar qo'llaniladi:

Amaliy mashg'ulotlar – o'quvchilarga amaliy ishlar orqali nazariy bilimlarni sinab ko'rish imkoniyati yaratiladi. Bu metod texnologiya fanining amaliy jihatlarini o'rgatishda samarali bo'ladi.

Loyiha asosida o'qitish – o'quvchilar guruhlariga bo'linib, biror texnologik loyiha ishlab chiqadilar. Bu metod o'quvchilarning guruhda ishlash, muammo hal qilish va innovatsion yechimlarni ishlab chiqish qobiliyatlarini rivojlantiradi.

Masalalar asosida o'qitish – o'quvchilarga real hayotdagi texnologik muammolarni hal qilish uchun turli topshiriqlar beriladi. Bu metod o'quvchilarga muammolarni tahlil qilish va yechimlar topish ko'nikmalarini beradi.

Interfaol darslar – o'quvchilarni faollashtirish, ularni o'z fikrlarini bildirishga undash orqali bilimlarni mustahkamlash.

Boshqariladigan mustaqil ishlar – o'quvchilar o'z vaqtida, mustaqil ravishda texnologiya bo'yicha maxsus topshiriqlarni bajaradilar. Bu metod o'quvchilarning mustaqil fikrlash va o'z-o'zini baholash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

## 3. O'qitish vositalari va texnologiyalar

Texnologiya fani o'qitishda zamonaviy vositalardan keng foydalanish talab etiladi. O'qitishda qo'llaniladigan vositalar va texnologiyalar quyidagilarni o'z ichiga oladi:

Kompyuter dasturlari va simulyatsiyalar – o'quvchilarga texnologik jarayonlarni tushunishga yordam beradigan dasturlar va virtual simulyatsiyalar.

Internet-resurslar va o'quv platformalari – o'quvchilarga onlayn o'qitish, video darslar, elektron kitoblar va boshqa internet resurslar orqali bilim olish imkoniyatlari.

Modellashtirish vositalari – texnologik jarayonlarni va mahsulotlarni modellashtirish, o'quvchilarga nazariy bilimlarni amaliyotda sinash imkonini beradi.

#### 4. O'qitishning tashkil etilishiga qo'yiladigan talablar

Texnologiya fanini o'rgatishda o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi muloqot muhim o'rin tutadi. O'qituvchi quyidagi talablar asosida faoliyat yuritishi kerak:

Interfaol muloqot – o'quvchilarga savollar berish, ulardan javob olish va fikrlarni tahlil qilish orqali o'quv jarayonini yanada samarali qilish.

Differensial yondoshuv – har bir o'quvchining individual xususiyatlariga qarab, o'qitish usullarini tanlash.

Yangi texnologiyalardan foydalanish – o'qituvchining dars jarayonida zamonaviy texnologiyalardan foydalanishi o'quvchilarga bilimlarni interfaol va qiziqarli shaklda o'zlashtirish imkonini beradi.

#### 5. O'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini baholash

Texnologiya fanini o'rgatishda o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini baholash muhim ahamiyatga ega. Baholash jarayonida quyidagi usullar qo'llanilishi mumkin:

Doimiy baholash – dars davomida o'quvchilarning faoliyatini kuzatish, savollar berish va ularning javoblarini tahlil qilish.

Loyiha va topshiriqlar bo'yicha baholash – o'quvchilarga topshiriqlar va loyihalar berib, ularni yakuniy baholash.

Mustaqil ishlar va testlar – o'quvchilarning bilimlarini testlar va mustaqil ishlarga asoslangan baholash tizimi.

### Xulosa

Texnologiya fanining nazariy asoslarini o'rgatish metodologiyasi zamonaviy ta'lim tizimida o'quvchilarda texnikaviy tafakkur, kreativlik va amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Ushbu metodologiya o'qituvchilarga o'quvchilarning nazariy bilimlarini nafaqat o'zlashtirish, balki amaliyotda qo'llash imkoniyatini yaratadi. Texnologiya fanini o'rgatishda metodologik yondoshuvlar, usullar va texnologiyalarni integratsiyalashgan holda qo'llash o'quvchilarning o'zlashtirish jarayonini samarali va qiziqarli qiladi. Amaliy mashg'ulotlar, loyiha asosida o'qitish, guruh ishlarini tashkil etish va interfaol metodlar orqali o'quvchilarning ijodkorlik va innovatsion fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish mumkin. Shuningdek, texnologiya fani o'quvchilarda muammolarni hal qilish, texnikaviy yechimlar ishlab chiqish va yangi texnologiyalarni yaratish qobiliyatlarini oshirishga xizmat qiladi. O'qituvchilar uchun metodik tavsiyalar va pedagogik yondoshuvlar o'quvchilarni texnologiya sohasidagi nazariy bilimlar va amaliy ko'nikmalar bilan ta'minlashda yordam beradi. Natijada, texnologiya fanining samarali o'rgatilishi nafaqat o'quvchilarda bilimlarni mustahkamlash, balki ularni texnologik tafakkur va innovatsion yondoshuvlarni qo'llashga rag'batlantirishga ham xizmat qiladi. Ta'lim jarayonida metodologik yondoshuvlarning to'g'ri tanlanishi va amalga oshirilishi ta'lim sifatini sezilarli darajada yaxshilaydi.

### FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Abduqodirov, Sh., & To'raqulov, A. (2018). Pedagogik texnologiyalar: nazariy asoslar va amaliyot. Toshkent: O'qituvchi.
2. Azizov, X. (2019). Ta'limda yangi pedagogik texnologiyalar. Toshkent: Ilm-ziyo.



3. Avdyeyeva, M. I. (2016). Metodologiya i metodika obucheniya tekhnologii. Moskva: Prosveshcheniye.
4. G'ulomov, A., & Rahimov, A. (2020). O'qitishda texnologiyalardan foydalanish. Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti.
5. Ibragimov, F. (2021). Texnologiya fani va uning ta'limdagi o'rni. Toshkent: Fan.
6. Kuzmin, B. M. (2017). Obucheniye tekhnologii v shkole: teoriya i praktika. Moskva: Pedagogika.
7. Muminov, T. (2015). Ta'lim metodologiyasining asoslari. Toshkent: O'zbekiston Davlat Noshirlik Uyi.
8. Mustafoev, A. (2017). Innovatsion texnologiyalar va o'qitish. Toshkent: Ta'lim.
9. Popov, V. A. (2018). Pedagogika: metodologiya i metodika obucheniya. Moskva: Vysshaya shkola.
10. Turobov, O. (2019). Ta'limda texnologiyalarni qo'llash. Toshkent: Bilim.
11. Yusupov, S. (2020). Texnologiya fanini o'rgatish metodlari. Toshkent: O'quvchi.